

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

април 2019 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (јануари – март 2019 година) и споредба со последните макроекономски проекции (октомври 2018 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во претходниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Според најновите оценки, глобалното економско окружување е понеповолно во споредба со октомвриските проекции, при што се извршени надолни ревизии на глобалниот економски раст. Притоа, ризиците за глобалната економија и натаму се изразено надолни, при што, слично како во октомври, главниот ризик произлегува од неизвесноста поврзана со трговскиот протекционизам на глобално ниво и исходот од преговорите помеѓу САД и Кина. Останатите ризици се однесуваат на можното поголемо забавување на растот на Кина, изгледите за Брегзит без постигнат договор, зголемените политички ризици во некои земји од ЕУ и потенцијалната ескалација на геополитичките тензии во повеќе делови од светот. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш најголем трговски партнер, најновите високофреквентни податоци и оценки од анкетните истражувања на домаќинствата и претпријатијата упатуваат на можност за натамошно забавување на економскиот раст во првиот квартал од 2019 година. Стапката на невработеност во февруари се задржа на јануарското ниво од 7,8%, но просекот за двата месеца од првиот квартал е понизок од остварувањето во четвртиот квартал од 2018 година (од 7,9%), што упатува на тоа дека и натаму условите на пазарот на труд се поволни. Првичната оценка за инфлацијата во еврозоната покажува нејзино минимално забавување во март (од 1,5% во февруари на 1,4%). Според најновите оценки, извршена е надолна ревизија на **каматната стапка ЕУРИБОР**, особено за 2020 година, при што се очекува дека таа и натаму ќе биде во негативната зона во целиот период на проекции.

Гледано низ призмата на одделните квантитативни показатели за надворешното окружување на македонската економија, проекциите за странската ефективна побарувачка се ревидирани во надолна насока во споредба со октомвриските оценки, особено за 2019 година. Кај **странската ефективна инфлација** исто така се извршени надолни ревизии во целиот период на проекции. Во споредба со октомври, се очекува дека САД-доларот ќе забележи апрецијација наместо непроменета вредност во 2019 година и слична стапка на депрецијација во 2020 година. **Проекциите за цените на примарните производи на светските берзи за 2019 и 2020 година се ревидирани во различни насоки во однос на октомвриските оценки.** Гледано по одделни производи, најновите оценки за **светските цени на нафтата** упатуваат на ценовен пад, наместо раст, во 2019 година, и на помал пад во 2020 година во споредба со октомври. Кај **цените на металите** се извршени нагорни ревизии во периодот на проекции, при што се предвидува дека цената на бакарот ќе забележи помал пад, додека цената на никелот ќе забележи раст, наместо пад во споредба со октомври. Во поглед на **цените на примарните прехранбени производи** ревизиите се во спротивни насоки во периодот на проекции. Така, во 2019 година се предвидува пад, наместо раст, на цената на пченицата и поголем раст на цената на пченката, додека во 2020 година корекциите се помали и упатуваат на раст на цените, којшто би бил малку поголем кај пченицата и малку помал кај пченката. Сепак, треба да се има предвид дека оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи, што создава неизвесност околу процената на нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, особено на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели со нивната проектирана динамика во рамки на октомврискиот циклус проекции упатува на одредени отстапувања во одделните сегменти од економијата. Тековно расположливите високофреквентни податоци за периодот јануари-февруари 2019 година упатуваат на продолжување на поволните поместувања во економијата, видливи преку забрзаниот раст на индустријата и трговијата, како и значителното забрзување на растот кај градежништвото. Ова, дополнето со стапка на раст на економската активност во изминатата 2018 година од 2,7% којашто е над проектираната, соодветствува со очекувањата за постепено забрзување на економскиот раст во наредниот период. Во однос на промените кај **потрошувачките цени**, остварувањата во првиот квартал од 2019 година се пониски во однос на октомвриската проекција на инфлацијата. Така, со најновите податоци за мартовската инфлација од 1,4%, просечната годишна стапка на инфлација во првиот квартал на 2019 година изнесува 1,2%, што е под проектираното ниво. Воедно, најновите оценки упатуваат на послаби притисоци од увозните цени во 2019 година, коишто претставуваат влезни претпоставки при проекциите. Следствено, ризиците во однос на проекцијата на инфлацијата за 2019 година од 2% тековно се оценуваат како надолни. Сепак, и понатаму постои неизвесноста околу идното движење на светските цени на примарните производи, пред сè на цените на нафтата.

Последните расположливи податоци за девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) на крајот на првиот квартал од годината, укажуваат на нивен мал пад. Од аспект на факторите на промена, остварените трансакции за сметка на државата придонесоа за намалување на резервите, наспроти поволните ефекти од натамошниот откуп на девизи од страна на Народната банка на девизниот пазар, како и од промената кај останатите категории. Анализата на показателите на адекватноста на девизните резерви покажува дека тие и понатаму се наоѓаат во сигурната зона. Остварувањата кај надворешнотрговската размена за првите два месеца упатуваат на можност за остварување малку поголем трговски дефицит од очекуваниот за првото тримесечје на 2019 година. Воедно, податоците за менувачкиот пазар заклучно со втората декада на март укажуваат на остварени нето-приливи од приватните трансфери коишто се блиску до очекуваните за првиот квартал од 2019 година.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, финалните податоци за февруари покажуваат месечен раст на **вкупните депозити** (од 1,0%), наспроти намалувањето во претходниот месец (0,6%). Месечното зголемување на вкупните депозити во најголем дел произлегува од растот на депозитите на домаќинствата и депозитите на останатите сектори, односно од растот на депозитите во домашна валута (со вклучени депозитни пари). На годишна основа, вкупните депозити во февруари се повисоки за 11,3%, што е над проектираниот раст од 10,5% за крајот на првиот квартал од 2019 година, согласно со октомвриската проекција. Во однос на кредитниот пазар, во февруари, **вкупните кредити** на приватниот сектор остварија месечен раст од 0,6%, којшто следи по намалувањето во претходниот месец (0,8%). Зголемувањето на кредитната активност во најголем дел произлегува од растот на кредитите на претпријатијата, односно од кредитите во домашна валута. На годишна основа, вкупните кредити во февруари се повисоки за 8,2%, при проектираниот раст од 9,8% за првиот квартал од 2019 година. Притоа, отстапувањата кај депозитите и кредитите заклучно со февруари 2019 година, во еден дел, се пренесен ефект од отстапувањата на крајот на 2018 година.

Во Буџетот на Република Северна Македонија заклучно со февруари 2019 година беше остварен дефицит од 2.690 милиони денари, којшто во најголем дел беше финансиран од домашни извори, преку нова емисија на државни хартии од вредност на домашните финансиски пазари и преку повлекување средства од сметката на државата кај Народната

банка. Остварениот дефицит во Буџетот на РСМ за првите два месеци од годината претставува 15,2% од дефицитот предвиден со Буџетот за 2019 година.

Последните макроекономски показатели и оценки упатуваат на отстапувања во одредени сегменти од економијата во однос на проектираната динамика, но согледувањата за амбиентот за спроведување на монетарната политика главно се непроменети во однос на претходните оценки. На крајот на март 2019 година девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) се малку пониски во однос на крајот од 2018 година, при што тие и понатаму се во сигурната зона. Во однос на економската активност, солидниот раст во 2018 година над очекувањата и поволните сигнали од високофреквентните показатели за јануари-февруари 2019 година се во согласност со очекувањата во рамки на октомврскиот циклус проекции за забрзување на растот на економијата во 2019 година. Во однос на инфлацијата, при пониски остварувања во првиот квартал од 2019 година во однос на проекцијата и надолни ревизии кај надворешните влезни претпоставки за следниот период, тековно ризиците се оценуваат како надолни. Во рамки на монетарниот сектор, годишниот раст на депозитите во февруари и натаму е повисок, додека годишниот раст на кредитите е малку понизок од проектираниот за крајот на првиот квартал на 2019 година.

Подобри сигнали за економската активност на почетокот на 2019 година

Во текот на првите два месеца од 2019 година се забележуваат поволни движења во домашната економија, на страната на понудата. **Индустриското производство** се карактеризира со засилен годишен раст, поттикнат од поволните остварувања во енергетскиот сектор и преработувачката индустрија. Притоа, носечки дејности во рамки на преработувачката индустрија се претежно оние во кои се активни странските извозни капацитети, но со поволни движења се карактеризираат и одредени традиционални дејности, како на пример, металната индустрија и производството на прехранбени производи и пијалаци. Умерено забрзување на годишниот раст се забележува и кај **прометот во вкупната трговија**, како резултат на позитивните движења кај сите три видови трговија (трговија на големо, трговија на мало и трговија со моторни возила). Во јануари, се забележува висока годишна стапка на раст во **градежништвото**, којашто е одраз на поволните остварувања кај високоградбата и нискоградбата, но и на ниската споредбена основа. Исто така, во јануари дојде до зголемување на вкупниот промет во **угостителството** во однос на истиот месец од минатата година. Во согласност со позитивните остварувања во домашната економија, **анкетните истражувања** упатуваат на зголемување на оптимизмот кај економските субјекти.

Селектирани макроекономски показатели ¹	2018							2019				
	2016	2017	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2018	јан.	фев.	мар.	Кв.1	
I. Реален сектор индикатори												
Бруто домашен производ (годишна реален раст)²	2,8	0,2	0,9	3,0	3,0	3,7	2,7					
Индустриско производство³												
стапка на промена (годишна)	3,4	0,2	5,2	4,9	5,1	6,4	5,4	12,0	7,3			
кумулативна просечна стапка	3,4	0,2	5,2	5,0	5,0	5,4	5,4	12,0	9,6			
Инфлација⁴												
ЦПИ Инфлација (годишна) ⁵	-0,2	2,4	1,5	1,5	1,6	1,2	0,9	1,2	1,1	1,4	1,2	
ЦПИ Инфлација (кумулативна просечна)	-0,2	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,2	1,1	1,2	1,2	
Базична инфлација (кумулативна просечна)	1,3	2,3	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,3	1,0	0,9	0,9	
Базична инфлација (годишна)	1,3	2,3	1,6	1,5	1,7	1,3	1,5	1,3	0,7	0,6	0,9	
Работна сила												
Стапка на невработеност	23,7	22,4	21,6	21,1	20,8	19,4	20,7					
II. Фискален сектор индикатори												
(Централен Буџет и Буџети на фондови)												
Вкупни буџетски приходи	169.356	179.673	43.369	47.275	45.992	51.847	188.483	14.925	15.134			
Вкупни буџетски расходи	185.407	196.561	46.502	48.680	48.462	56.439	200.083	15.633	17.116			
Буџетско салдо (готовинска основа)	-16.051	-16.888	-3.133	-1.405	-2.470	-4.592	-11.600	-708	-1.982			
Буџетско салдо (% од БДП) ¹	-2,7	-2,7	-0,5	-0,2	-0,4	-0,7	-1,8	-0,1	-0,3			
III. Финансиски индикатори⁶												
Парична маса (M4), годишна стапка на раст	6,2	5,1	7,5	10,1	11,7	11,8	11,8	12,0	11,2			
Вкупни кредити, годишна стапка на раст	-0,1	5,4	5,7	6,2	7,9	7,3	7,3	7,8	8,2			
Вкупни кредити на население	7,0	9,2	9,4	9,7	10,1	10,3	10,3	9,9	9,6			
Вкупни кредити на претпријатија	-5,3	2,3	2,3	2,9	5,7	4,5	4,5	5,7	6,9			
Вкупни депозити (со депозитни пари), годишна стапка на раст⁷	6,1	5,0	7,6	10,6	12,3	12,1	12,1	12,2	11,3			
Вкупни депозити на население	2,5	6,1	7,3	7,9	8,4	9,5	9,5	9,3	8,8			
Вкупни депозити на претпријатија	13,4	2,1	4,1	11,6	16,8	9,5	9,5	10,6	9,5			
Каматни стапки⁸												
Каматна стапка на БЗ	3,75	3,25	3,0	3,0	2,75	2,50	2,50	2,50	2,50	2,25	2,25	
Активни каматни стапки												
денарски	7,0	6,6	6,3	6,2	6,0	5,9	6,1	5,8	5,8			
девизни (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)	5,7	5,3	5,0	4,9	4,8	4,8	4,9	4,7	4,7			
Пасивни каматни стапки												
денарски	2,5	2,2	2,1	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0			
девизни (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)	1,0	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8			
IV. Надворешен сектор индикатори												
Биланс на тековна сметка (во милиони ЕУР)	-275,5	-102,9	-144,5	23,9	195,8	-107,14	-31,95					
Биланс на тековна сметка (% од БДП)	-2,8	-1,0	-1,3	0,2	1,8	-1,00	-0,30					
Трговски биланс (во милиони ЕУР)⁹	-1.777,4	-1.817,7	-474,9	-431,5	-381,9	-523,1	-1811,1	-154,8	-146,5			
Трговски биланс (% од БДП)	-18,0	-18,1	-4,4	-4,0	-3,6	-4,9	-16,9	-1,4	-1,3			
Увоз (во милиони ЕУР)	-6.106,7	-6.824,9	-1.783,6	-1.889,8	-1.845,4	-2.153,1	-7024,8	-570,1	-675,3			
Извоз (во милиони ЕУР)	4.329,3	5.007,2	1.309,5	1.458,3	1.463,1	1.630,0	5860,8	415,3	528,9			
стапка на раст на увозот (годишна)	5,3	11,8	12,6	9,8	11,9	15,1	2,9	1,5	17,0			
стапка на раст на извозот (годишна)	5,9	15,7	14,0	14,7	15,8	23,1	17,0	-1,9	15,0			
Странски директни инвестиции (во милиони ЕУР)	316,9	180,0	235,4	74,1	-1,5	313,8	621,9					
Надворешен долг												
Бруто надворешен долг (во милиони ЕУР)	7.216,6	7.372,5	8.251,3	8.420,0	8.396,6	7.907,5	7.907,5					
јавен сектор	3.445,3	3.461,8	4.053,1	4.077,9	3.986,3	3.756,2	3.756,2					
јавен сектор/БДП (во %)	35,4	34,4	37,8	38,0	37,1	35,0	35,0					
приватен сектор	3.771,2	3.910,7	4.198,2	4.342,2	4.410,3	4.151,3	4.151,3					
Бруто надворешен долг/БДП (во %)	74,2	73,2	76,9	78,4	78,2	73,7	73,7					
Бруто девизни резерви (во милиони ЕУР)¹⁰	2.613,4	2.336,3	2.577,1	2.642,2	2.709,1	2.867,3	2.867,3	2.877,6	2.864,6	2.866,6	2.866,6	

¹ Во пресметките на релативните индикатори, до 2017 година користен е БДП од официјално соопштение на ДЗС. За 2018 година се користи проектираното ниво од НБРМ од проекцијата од октомври 2018 година.

² Кварталните податоци за 2017 година се претходни, а за 2018 година се проценети (Соопштение за квартални податоци за БДП од 08.03.2019). Годишниот податок за 2016 е финален, а за 2017 е претходен податок (Соопштение за квартални податоци на промена кај Индексот на индустриско производство се според база 2015=100).

³ Стапките на промена кај Индексот на индустриско производство се според база 2015=100.

⁴ Трошоци на живот пресметани според СОICOP со база 2018=100.

⁵ Инфлацијата за податоците по години се однесува на декември тековна година/декември претходна година.

⁶ Пресметките се направени согласно податоците од новата Методологијата за изготвување на стандардни форми на монетарните биланси и прегледи и новиот контен план (кој стапи во сила од јуни 2018 година).

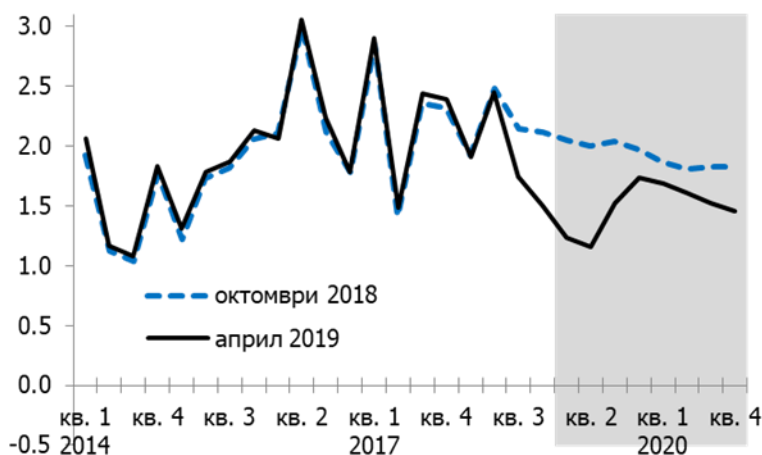
⁷ Ги вклучува депозитите на наджржавниот сектор во банките и штедилниците, трансфербилните депозити на останатите финансиски институции во денари и трансфербилните депозити на локалната самоуправа во денари.

⁸ Почнувајќи од јуни 2018 година податоците за активните и пасивните каматни стапки се според новата методологија на НБРМ.

⁹ Трговски биланс согласно надворешно-трговска статистика (на ц.и.ф основа).

¹⁰ Податоците од 2008 година вклучуваат accrued interest. Последните достапни податоци за бруто девизните резерви се прелиминарни податоци.

Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

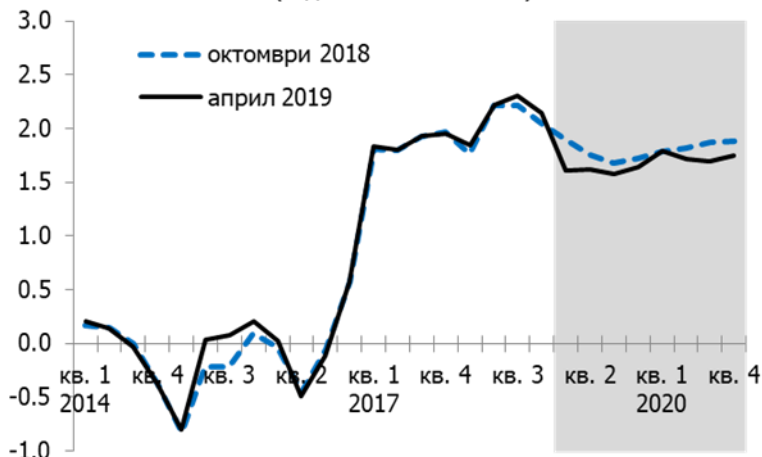

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во 2018 година остварениот раст на **странската ефективна побарувачка** изнесува 1,9%, што претставува надолно отстапување во однос на октомвриската проекција од 2,2%.

Во најновите оценки за 2019 и 2020 година е извршена надолна ревизија на странската побарувачка, така што се очекува дека растот ќе изнесува 1,4% и 1,6% во 2019 и 2020 година, соодветно (2% и 1,8%, соодветно, според октомвриските проекции). Надолната ревизија во најголема мера се должи на очекувањата за помал раст на германската економија.

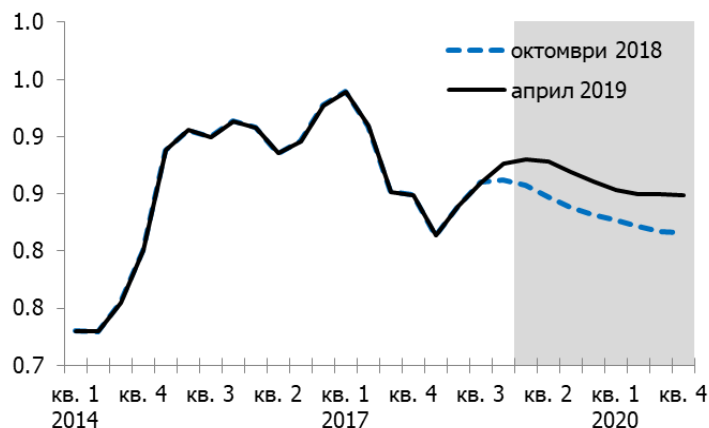
Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

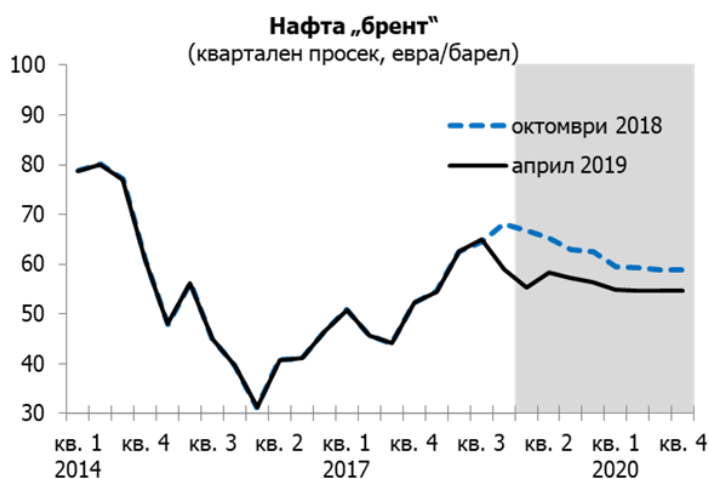
Кај **странската ефективна инфлација** исто така е извршена надолна ревизија на оцените за целиот период на проекции. Имено, сега се очекува дека растот во 2019 и 2020 година ќе изнесува 1,6% и 1,8%, соодветно (наспроти 1,8% и 1,9% во октомври), во најголем дел како резултат на очекувањата за помал ценовен раст во Германија и Италија.

Курс евро/САД-долар

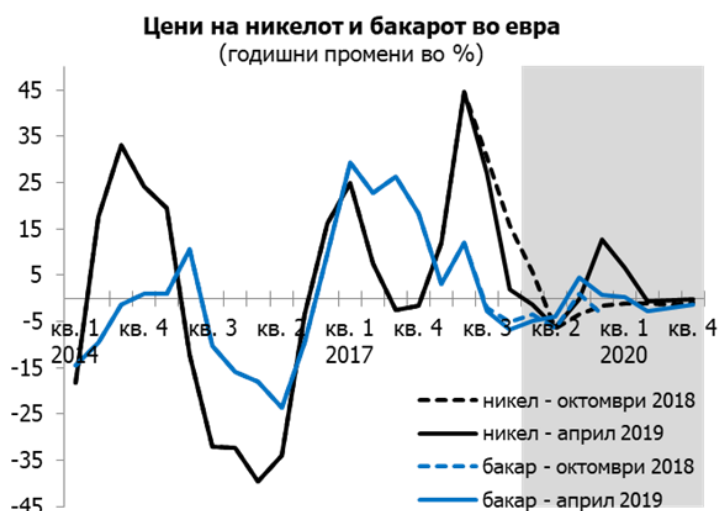
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во најновите оценки за **девизниот курс евро/САД-долар**, е извршена нагорна ревизија за целиот период на проекции. Така, сега се очекува умерена апрецијација на САД-доларот во 2019 година (наместо непроменета вредност) и малку помала депрецијација во 2020 година. Во услови на зголемени политички ризици во еврозоната, ваквите оценки во најголема мера се одраз на очекувањата за понизок раст на еврозоната во следниот период, како и на најавата дека ЕЦБ ќе ги задржи каматните стапки на ниско ниво подолг период од првично најавеното.

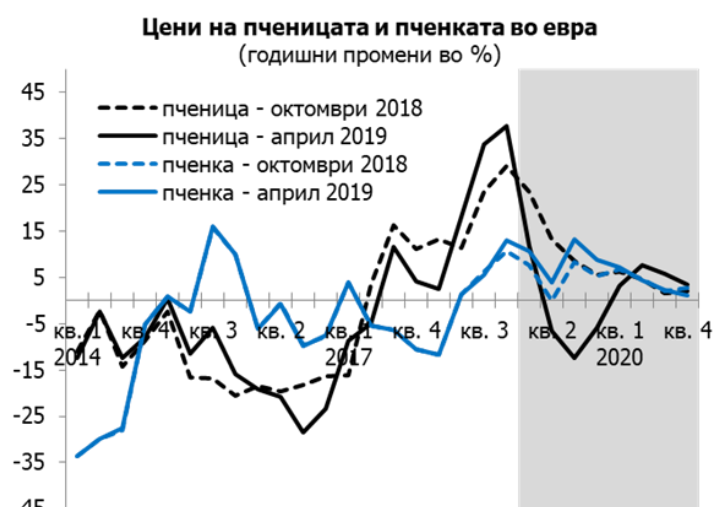
Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Според последните оценки за 2019 година, **цената на нафтата**¹ е позначително ревидирана надолу во споредба со октомври (очекуван пад, наместо раст), во најголема мера како резултат на очекувањата за помала глобална побарувачка на нафта, во услови на послаба економска активност на светско ниво. Од друга страна, за 2020 година се очекува помал ценовен пад, во споредба со октомвриските оценки.

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Цените на никелот и бакарот во 2019 година изразени во евра се ревидирани во нагорна насока, додека цените изразени во долари се ревидирани во надолна насока. Овие разлики се јавуваат како резултат на очекуваните промени кај девизниот курс еврo/САД-долар. Од друга страна, во 2020 година извршена е нагорна ревизија на цените на металите изразени и во евра и во долари.

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Според најновите оценки за 2019 година, кај **цената на пченицата** е извршена значителна надолна ревизија во однос на проекциите од октомври, при што сега се очекува пад на цените (наспроти растот проектиран во октомври). Надолната ревизија во најголема мера се должи на поволните временски услови и очекувањата за поголемо светско производство на пченица. Од друга страна, кај **цената на пченката** е извршена позначителна нагорна ревизија (очекуван поголем раст од проектираниот во октомври), во најголема мера како резултат на глобално намаленото ниво на залихи. За 2020 година, направени се помали промени кај проекциите за растот

¹ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

на цените на храната (мала нагорна ревизија на цената на пченицата и мала надолна ревизија на цената на пченката).

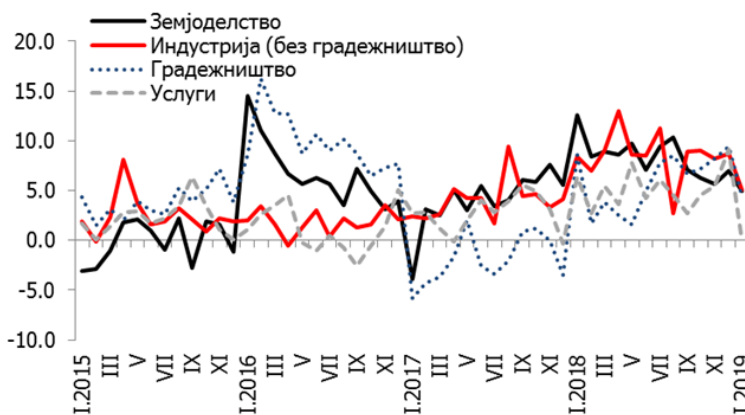
Според последните оценки, **очекуваниот едномесечен ЕУРИБОР** за 2019 година е минимално ревидиран надолу (-0,32% наспроти -0,28% според октомвриските проекции), а надолна ревизија е направена и за 2020 година (-0,13% наспроти 0,01% според октомвриските проекции). Трендот на движење на ЕУРИБОР во негативната зона соодветствува со очекувањата дека каматните стапки ќе се задржат на ниско ниво од страна на ЕЦБ подолг период од првичните најави.

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Во јануари 2019 година, номиналната годишна стапка на раст на просечната нето-плата изнесуваше 2%² (позначително забавување во споредба со номиналниот годишен раст од 8,1% во декември 2018 година, делумно и поради повисоката споредбена основа). Притоа, растот е дисперзиран кај поголем дел од дејностите, од кои како позабележителен би го издвоиле порастот кај „дејностите на здравствена и социјална заштита“³, рударството, образованието и кај земјоделството. Исто така, солидна стапка на раст на платите се забележува и кај дејноста „информации и комуникации“, кај градежништвото и енергетскиот сектор, додека, пак, кај дејноста „уметност, забава и рекреација“ дојде до позначителен номинален пад на просечната нето-плата (по високиот раст во претходниот месец).

Во услови на умерен раст на трошоците на живот на годишно ниво, **нето-платата во јануари забележа реален годишен раст од 0,8%.**

Сепак, остварувањата кај платите во јануари се пониски од очекувањата за првиот квартал во 2019 година според октомвриските проекции.

Високофреквентните податоци на страната на понудата и побарувачката за периодот јануари-февруари 2019 година главно имаат поволни остварувања и упатуваат на продолжување на позитивните движења во домашната економија и во првиот квартал на 2019 година. Во согласност со позитивните движења во економијата, анкетните истражувања за првиот квартал упатуваат на главно зголемен оптимизам кај економските

² Бруто-платата бележеше номинален годишен раст од 3,3%, којшто е повисок од растот на нето-платата, како резултат на зголемувањето на стапките по кои се плаќаат придонесите за задолжително пензиско и инвалидско осигурување и задолжително здравствено осигурување, и заради воведувањето на прогресивни стапки на данок на личен доход од почетокот на 2019 година. Стапките по кои се плаќаат придонесите во 2019 година се 18,4% за задолжително пензиско и инвалидско осигурување и 7,4% за задолжително здравствено осигурување (претходно висината на овие стапки изнесуваше 18% и 7,3%). Данокот на доход, за доходот од работа, доходот од самостојна дејност, доходот од авторски и сродни права и доходот од продажба на сопствени земјоделски производи, се плаќа по прогресивни стапки, и тоа: 10% стапка на данок на личен доход за доход до 90.000 денари (месечна даночна основа) и 18% на дел од доходот над 90.000 денари (претходно се применуваше пропорционална даночна стапка т.н. „рамен данок“, којашто изнесуваше 10%).

³ Според Буџетот на РСМ за 2019 година, планирано е зголемување на платите на докторите специјалисти за 10% почнувајќи од јануари и дополнителни 5% почнувајќи со исплатата на септемвриската плата во 2019 година, а исто така планирано е и покачување на платите за 5% на останатиот медицински персонал во јавните здравствени установи, почнувајќи со исплатата од јануарската плата во 2019 година.

Индикатор на економска доверба и БДП

Извор: ДЗС и Европска комисија.

субјекти за економската состојба⁴ во споредба со истиот квартал од претходната година, но и во однос на минатиот квартал.

Според последните високофреквентни податоци на страната на понудата, остварувањата во економијата главно се поволни.

Во првите два месеца од 2019 година, дојде до умерено забрзување на годишниот раст на **прометот во вкупната трговија**, како резултат на поволните остварувања кај трите видови трговија (трговија на големо, трговија на мало и трговија со моторни возила).

Економски сектори (реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Поволни движења и забрзување на годишниот раст во периодот јануари-февруари се својствени и за **индустриското производство**, а главни двигатели на растот се енергетскиот сектор и преработувачката индустрија. Во рамки на преработувачката индустрија, во првите два месеца од 2019 година, особено значаен придонес имаат дејностите во кои се активни извозните капацитети со странски капитал, како на пример производството на машини и уреди и моторни возила. Позитивен придонес има и производството на метали, основни фармацевтски производи и на електрична опрема, како и производството на прехранбени производи и на пијалаци. Од друга страна, позначителен пад на активността и негативен придонес во вкупната стапка на раст на индустриското производство се забележува кај производството на фабрикувани метални производи.

Градежништвото во јануари оствари висока стапка на годишен раст. И покрај ниската споредбена основа, ваквото значително забрзување на растот во однос на четвртиот квартал од 2018 година укажува на натамошно подобрување на состојбата во овој сектор.

ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ

	2017				2018				2019	
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	јан.	фев.
	реални годишни промени во %									
Бруто домашен производ	1.0	-1.8	0.1	1.6	0.9	3.0	3.0	3.7	-	-
Индустриско производство	-1.5	3.7	-2.4	0.9	5.2	4.9	5.1	6.4	12.0	7.3
Извршени градежни работи	-24.5	-30.2	-19.5	-33.1	-39.6	0.9	-10.0	14.6	24.9	-
Промет во трговијата - Вкупно*	3.0	4.4	4.7	3.9	5.8	8.2	7.3	9.2	4.0	15.1
Промет во трговијата на мало*	-3.9	-1.9	-2.5	-1.6	5.8	8.9	9.4	10.5	5.2	4.5
Промет во трговијата на големо*	8.9	10.4	11.2	8.4	5.2	6.8	7.0	8.6	3.0	22.5

* реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

⁴ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондериран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/revised-consumer-confidence-indicator_en

Притоа, двигатели на растот во градежништвото се остварувањата и кај високоградбата и кај нискоградбата.

Во јануари кај **услугите** се забележува зголемување на вкупниот промет, додека бројот на туристи и ноќевања во споредба со јануари претходната година бележи мало намалување.

Најголем дел од расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** упатуваат на натамошен раст на економската активност во првиот квартал од годината.

Показателите за движењата кај **личната потрошувачка**⁵ засега упатуваат на натамошен раст на оваа расходна компонента на БДП и во првиот квартал од годината. Раст се забележува речиси кај сите извори на финансирање на личната потрошувачка. Така од главните категории на расположливиот доход кај платите и масата на пензии беше забележан раст, додека приватните трансфери бележеа пад. Исто така, продолжи и стабилниот раст на кредитирањето на населението. Краткорочните показатели за динамиката на личната потрошувачка исто така се поволни, при раст на трговијата на мало, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка, а раст е забележан и кај приходите од ДДВ.

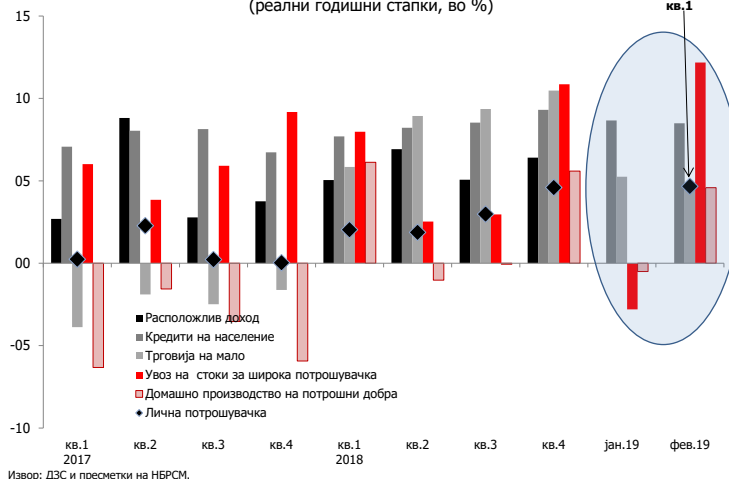
Високофреквентните податоци за **брuto-инвестициите**⁶ во периодот јануари-февруари 2019 година главно се поволни. Така, годишен раст е забележан кај долгорочното кредитирање на претпријатијата, домашното

Индикатори за угостителството (реални годишни промени)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Индикатори за движењето на личната потрошувачка (реални годишни стапки, во %)

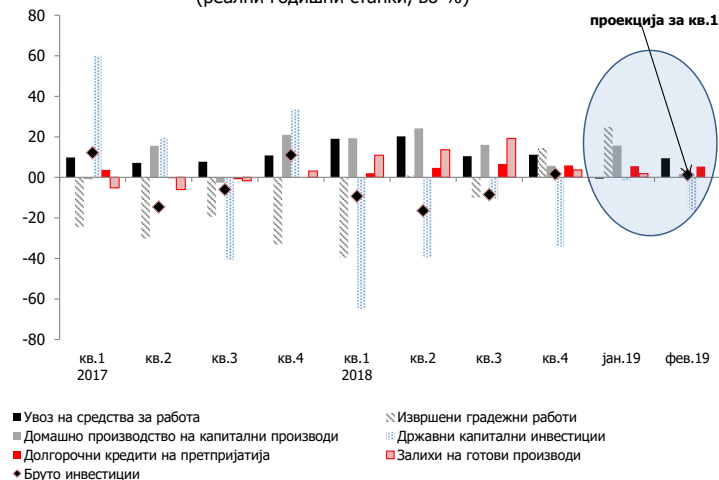

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

⁵ Податоците за платите и приватните трансфери се заклучно со јануари 2019 година, додека, пак, податоците за кредити на населението, пензиите, трговијата на мало, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и приходите од ДДВ се однесуваат на периодот јануари-февруари 2019 година.

⁶ Податоците за извршените градежни работи и странските директни инвестиции се заклучно со јануари 2019 година, додека, пак, податоците за долгорочните кредити на претпријатијата, државните капитални инвестиции, индустриското производство, увозот на производи за инвестиции и домашното производство на капитални производи се однесуваат на периодот јануари-февруари 2019 година.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

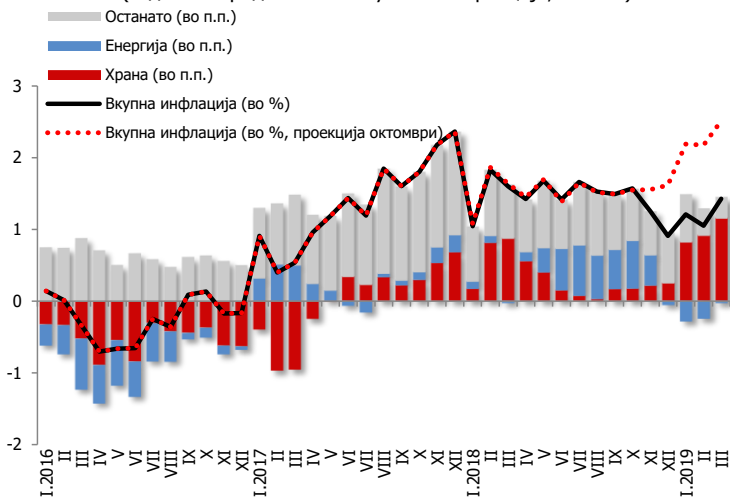
производство на капитални добра и увозот на производи за инвестиции. Исто така, во јануари се забележува силно забрзување на годишниот раст на активноста во градежниот сектор. Од друга страна, неповолни движења се забележуваат кај државните капитални инвестиции, странските директни инвестиции.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во периодот јануари-февруари 2019 година упатуваат на потенцијално проширување на дефицитот во првото тримесечје, на годишна основа.

Податоците за јануари и февруари 2019 година упатуваат на годишен раст на **јавната потрошувачка** во првиот квартал, во услови на раст кај речиси сите категории⁷ на јавната потрошувачка.

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Во март 2019 година, **домашните потрошувачки цени** пораснаа за 0,4%⁸, по стагнацијата во февруари...

...во услови на раст на цените на храната и цените на енергијата, додека базичната инфлација остана иста на месечна основа.

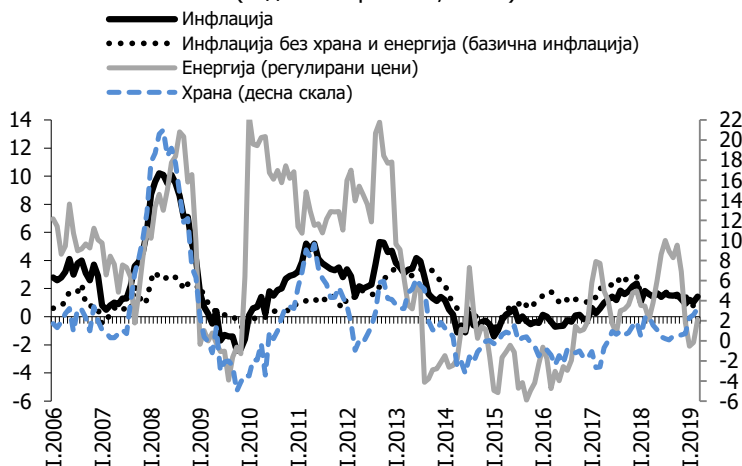
Годишната стапка на инфлација во март изнесува 1,4% (1,1% во февруари), што претставува надолно

⁷ Во периодот јануари-февруари 2019 година, единствено кај трансферите до ПИОМ беше забележан пад.

⁸ Гледано по групи производи, највисок позитивен придонес имаат зголемените цени на овошјето и зеленчукот, цените на тутунот, како и повисоките цени на течните горива. Од друга страна, највисок негативен придонес имаат пониските цени на воздушниот сообраќај, облека и обувки.

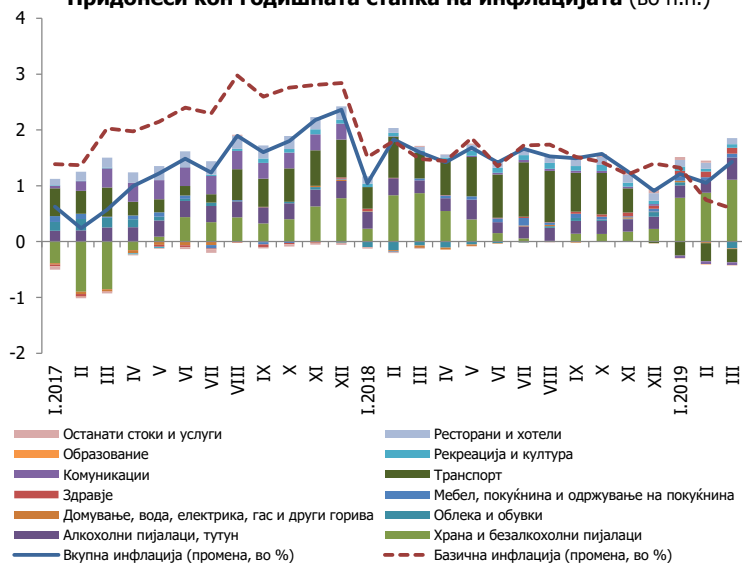
Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

отстапување во однос на октомвриската проекција.

Гледано структурно, надолно отстапување во однос на проекцијата се забележува кај сите три категории, а најизразено е кај цените на енергијата, како и кај базичната инфлација.

Базичната стапка на инфлација во март 2019, на месечна основа, се задржа на нивото од претходниот месец, додека годишниот раст се сведе на 0,6% (наспроти 0,7% во февруари). Гледано по поткомпоненти на базичната инфлација, највисок позитивен придонес на месечна основа имаат повисоките цени на тутунот, додека највисок негативен придонес имаат пониските цени на воздушниот сообраќај, облеката и обувките.

Структурата на растот на годишната базична инфлација во март е слична како претходниот месец, односно најизразен позитивен придонес имаат цените на тутунот⁹, и во помала мера цените на хотелските и ресторанските услуги, како и цените на здравствените и болничките услуги.

Очекуваните движења на цените на примарните производи и странската ефективна инфлација, како надворешни влезни претпоставки во проекцијата на инфлацијата, за 2019 година се ревидирани главно во надолна насока.

При тековна инфлација пониска од проектираната во октомври, како и надворешни претпоставки ревидирани главно во надолна насока, тековно ризиците во однос на проекцијата на инфлацијата за 2019 година се оценуваат како надолни.

⁹ Годишниот раст на цената на тутунот во март е одраз на покачувањето на цените на цигарите во април, мај и во јули 2018 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

(индекси, 2005 = 100)

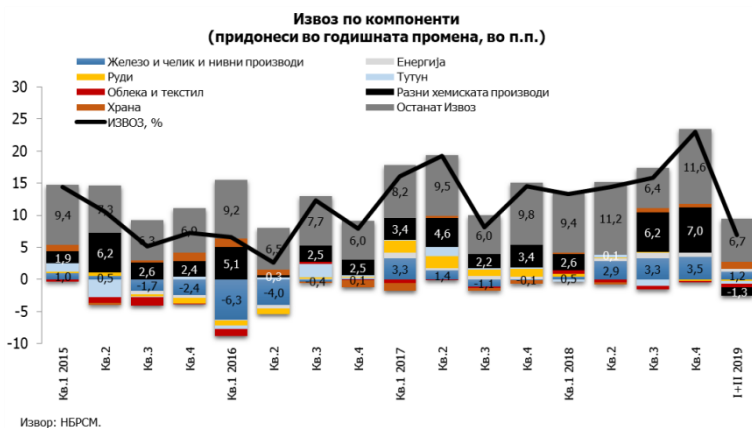
* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.

Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

/10

Сепак, и понатаму постои неизвесноста околу идното движењето на светските цени на примарните производи, пред сè на цените на нафтата.

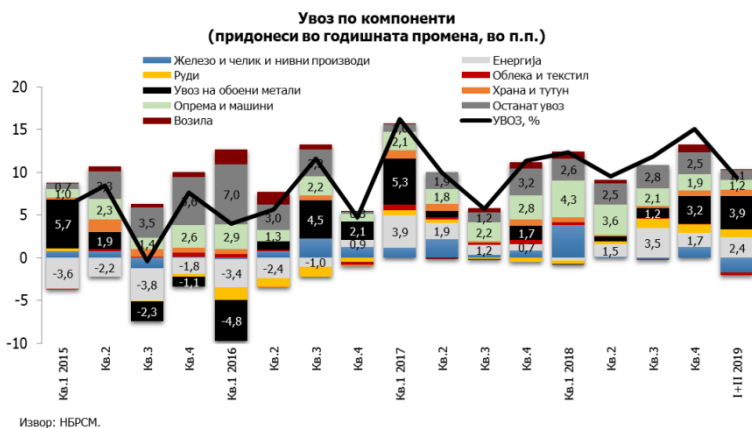
¹⁰ Во минатите остварувања кај цените на примарните производи се воочливи мали разлики кои се должат на промената на изворот. Имено, поради дисконтинуитет во серијата на податоци од базата на ММФ, за периодот од јули 2017 до март 2019 година, во октомвриската оценка на инфлацијата се користени податоци од базата „Pink Sheet“ на Светската банка. Со оглед на тоа дека податоците за цените од базата на ММФ се повторно достапни, тие од април 2019 година повторно се користат, вклучително и за периодот наназад, поради нивната поголема поврзаност со домашните цени.

Во првите два месеца од 2019 година, **дефицитот во надворешнотрговската размена се прошири за 17,8% на годишна основа**, во услови на побрз раст на увозната во однос на растот на извозната компонента.

Извозот на стоки во истиот период забележа раст од 6,9%, што во најголем дел произлегува од извозот на дел од новите производствени капацитети во економијата, а со помал придонес и на извозот на железо и челик и храна.

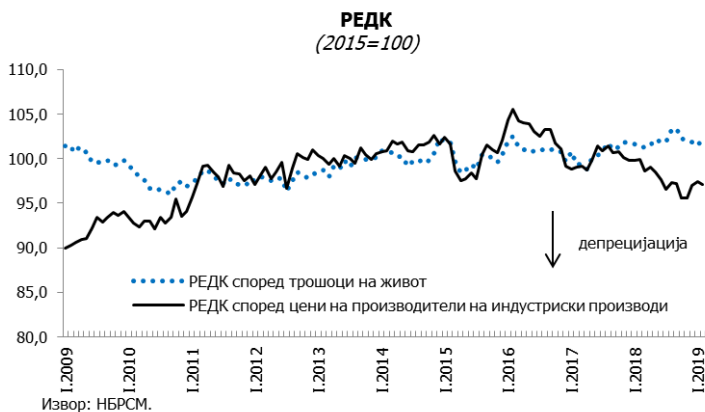
Во споредба со октомвриската проекција, остварувањата со првите два месеци од годината упатуваат на можност за остварување повисок извоз од очекуваниот за првиот квартал, претежно условено од поволните отстапувања кај извозната активност на дел од новите капацитети во економијата.

Во периодот јануари-февруари 2019 година, **увозот на стоки** оствари раст од 9,4% на годишна основа, одразувајќи го растот на сировинскиот увоз за дел од новите индустриски капацитети, како и увозот на енергија. Спротивно на ова, увозот на железо и челик забележа намалување.

Увозот на стоки во овие два месеца на 2019 година укажува на можноста за остварување увоз повисок од проектираниот за првиот квартал од 2019 година, како резултат на повисоките увозни притисоци од сировинската компонента на новите извозни компании, но и повисокиот енергетски увоз.

Со оглед на ваквите отстапувања кај двете компоненти на надворешнотрговската размена, може да се очекува малку повисок трговски дефицит од проектираниот за првиот квартал на 2019 година, според октомвриската проекција.

Во февруари 2019 година, **показателите на ценовната конкурентност на домашната економија забележаа подобрување на годишна основа.** Индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот депрецира за 0,5%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележаа поизразена депрецијација од 2,8%.

Ваквите движења делумно се должат на поволните промени кај релативните цени, при што релативните трошоци на живот забележаа намалување од 1,8%, додека релативните цени на индустриските производи забележаа поизразено намалување од 4,1%. Во спротивна насока влијаеше движењето на НЕДК, каде што е забележана апрецијација од 1,3%, во најголем дел како резултат на депрецијацијата на турската лира и руската рубља.

Анализата на движењето на индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи упатува на исти движења. Имено, индексот на РЕДК заснован врз трошоците на животот забележа минимална депрецијација од 0,1%, додека РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производи депрецира за 2,4%.

РЕДК, без примарни производи
годишна стапка на промена, во %

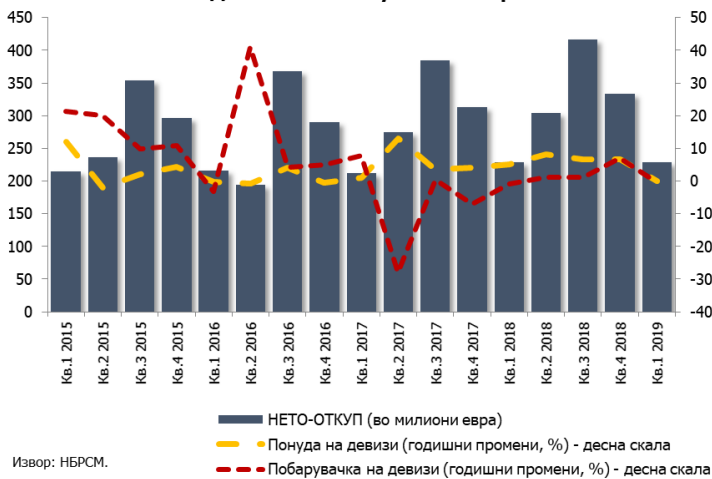

На годишна основа, релативните трошоци на животот и релативните цени на производителите на индустриски производи забележаа пад од 1,7% и 4%, соодветно. Истовремено, НЕДК оствари апрецијација од 1,6% на годишна основа.

НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

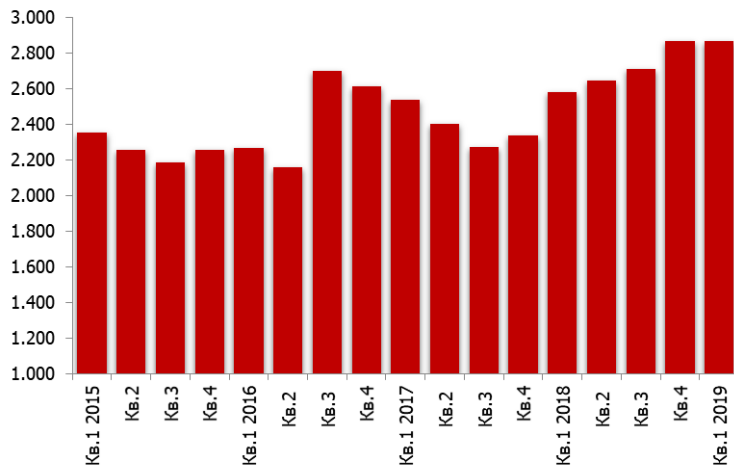

Движења на менувачки пазар

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во периодот 1.1.2019 – 31.3.2019 година изнесува 228,9 милиони евра, што претставува мал раст од 0,2% во однос на истиот период од претходната година. Ваквите движења се резултат на падот на побарувачката на девизи, при речиси стагнантна понуда.

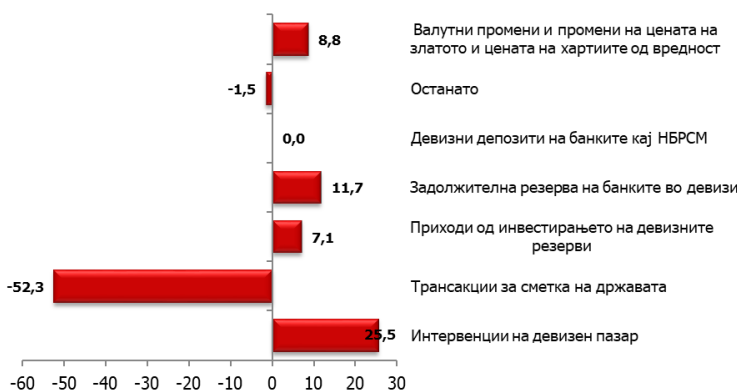
Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

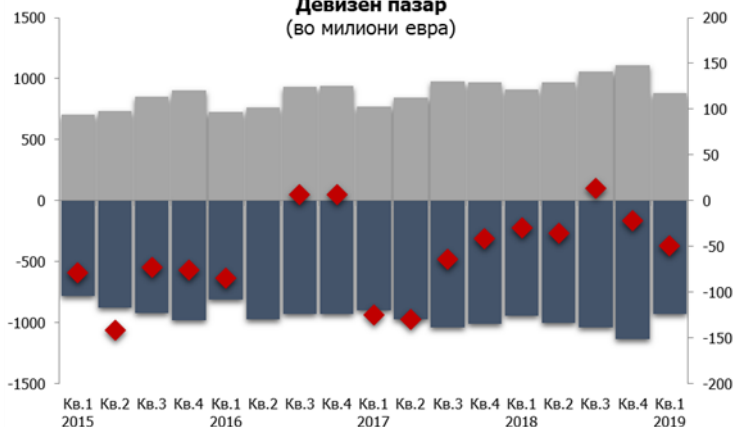
Состојбата на бруто девизните резерви на 31.3.2019 година изнесува 2.866,4 милиони евра, што е речиси непроменето ниво во однос на состојбата на крајот од 2018 година (пад од 0,7 милиони евра). Притоа, Народната банка и натаму интервенира на девизниот пазар со откуп на девизи, а позитивни поместувања беа остварени и кај останатите категории, со исклучок на трансакциите за сметка на државата, коишто придонесоа за намалување на девизните резерви.

Фактори на промена на девизните резерви во јануари-март 2019 година (во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Девизен пазар (во милиони евра)

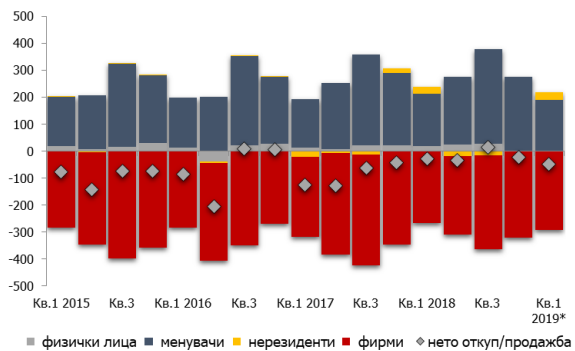
Во периодот јануари-март 2019 година, на девизниот пазар на банките е остварена нето-продажба на девизи од 49,6 милиони евра, повисока за 20,5 милиони евра во однос на истиот период од претходната година. Ваквата годишна промена се должи на поизразениот пад на понудата на девизи во однос на падот на побарувачката.

* Последен расположлив податок: 31.03.2019.

Извор: НБРСМ.

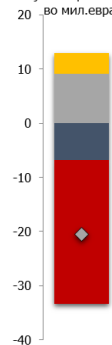
- Вкупно продажба на девизи (лева скала)
- Вкупно откуп на девизи (лева скала)
- ◆ Нето-откуп/продажба на девизи (десна скала)

Структура на девизен пазар,
(нето откуп/продажба, во милиони евра)

* Последен расположив податок: 31.03.2019.
Извор: НБРСМ.

Годишна промена, јан.-март 2019 - јан.-март 2018, во мил.евра

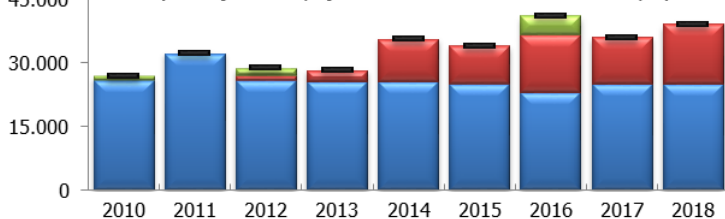
Секторската анализа покажува дека ваквата годишна промена во најголем дел произлегува од повисоката нето-продажба од фирмите, како и понискиот нето-откуп кај секторот „менувачи“. Од друга страна, кај физичките лица и нерезидентите е остварен повисок нето-откуп во однос на истиот период од претходната година.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти во февруари се намали, при помал износ на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка, додека состојбата на благајничките записи¹¹ е непроменета. Со тоа, нивото на монетарните инструменти на крајот на февруари е пониско од проектираното за крајот на првиот квартал на 2019 година¹².

Мал месечен пад беше забележан и кај нето девизната актива на Народната банка, којашто и покрај намалувањето, на крајот на февруари е малку повисока од проектираната состојба за крајот на првиот квартал од 2019 година.

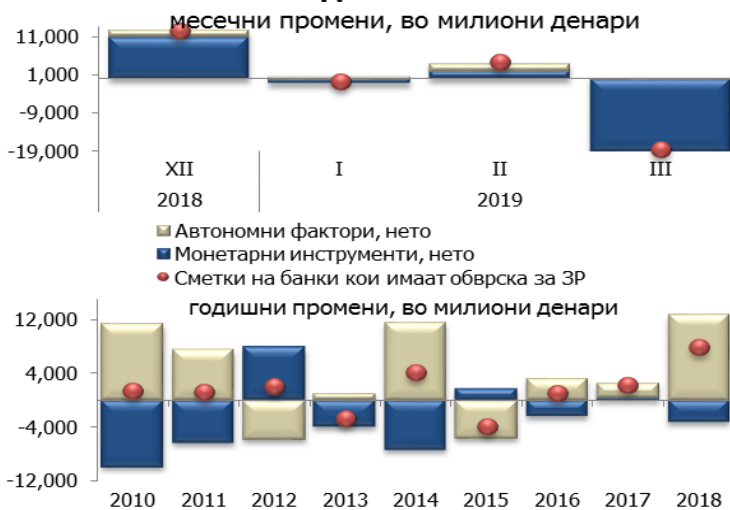
Вкупните депозити на државата кај Народната банка забележаа умерен месечен пад, при што нивната состојба на крајот на февруари е повисока во однос на проекцијата за крајот на првото тримесечје од 2019 година.

При раст на вкупните резерви на банките кај Народната банка, состојбата на примарните пари оствари мал месечен раст и на крајот на февруари е повисока, во споредба со проекцијата за крајот на првото тримесечје од 2019 година.

¹¹ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 13 февруари 2019 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, со каматна стапка од 2,5% и рок на достасување од 28 дена.

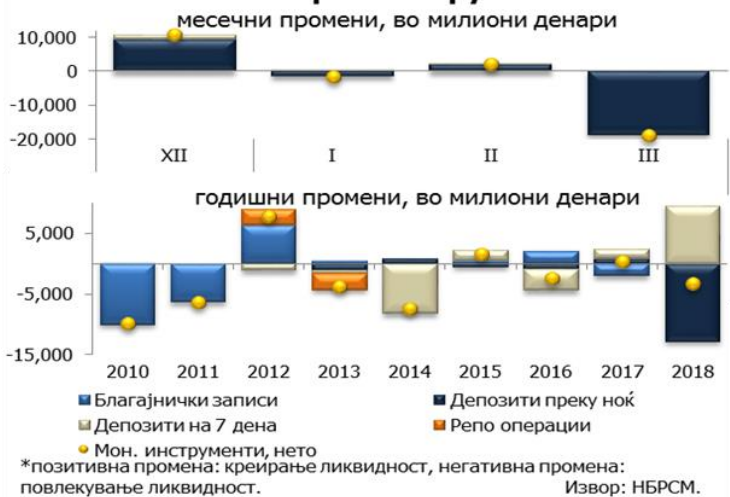
¹² Споредбите на остварувањата се во однос на октомвриската проекција на Народната банка.

Ликвидност на банки*

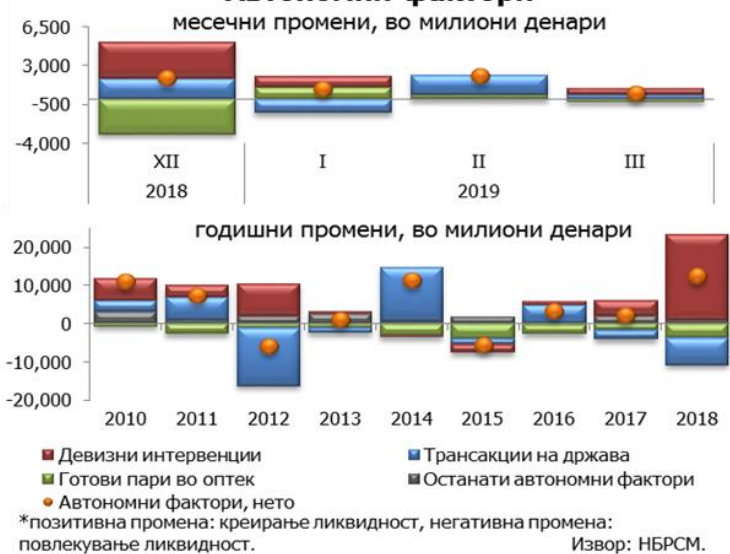
*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Монетарни инструменти*

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Автономни фактори*

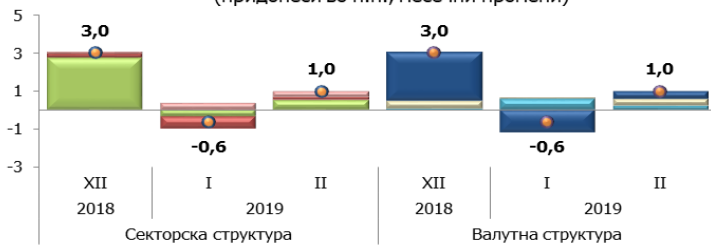
*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидноста на банкарскиот систем во март се намали**, во најголем дел како резултат на растот на пласманите на банките во краткорочни депозити кај Народната банка (пред сè во депозити преку ноќ), додека состојбата на благајнички записи беше непроменета¹³. Автономните фактори, на нето-основа, придонесоа за мало креирање ликвидни средства во системот.

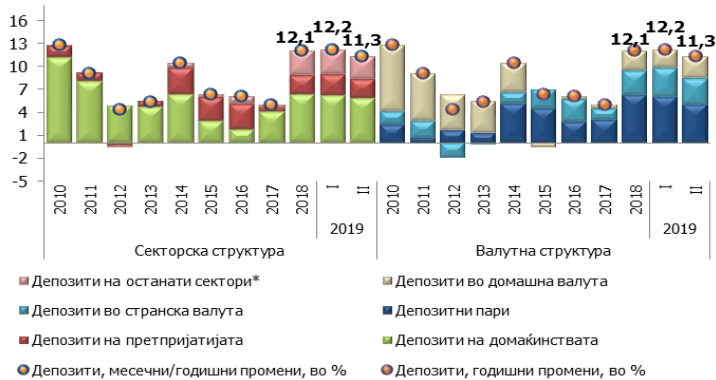
¹³ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 13 март 2019 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, со каматна стапка од 2,25% и рок на достасување од 28 дена.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

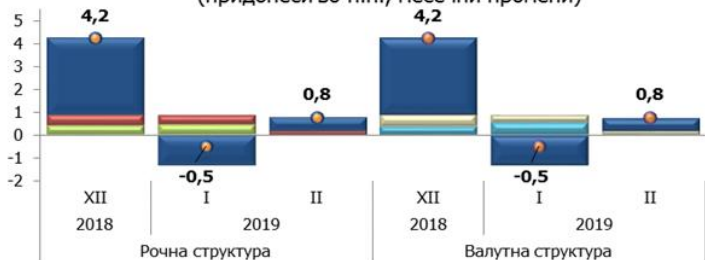
(придонеси во п.п., годишни промени)

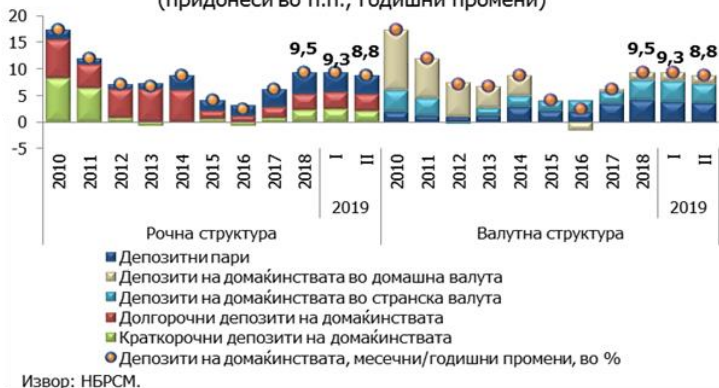
*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

Депозити на домаќинствата

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити¹⁴ во февруари остварија месечен раст од 1,0%, којшто во најголем дел произлегува од растот на депозитите на домаќинствата и депозитите на останатите сектори, а во помал обем и од депозитите на претпријатијата. Од валутен аспект, најголем придонес кон растот имаат депозитите во домашна валута (со вклучени депозитни пари), при мал раст и на депозитите во странска валута.

Во периодот јануари – февруари вкупните депозити остварија раст, којшто засега е понизок во споредба со проектираниот за првиот квартал од годината.

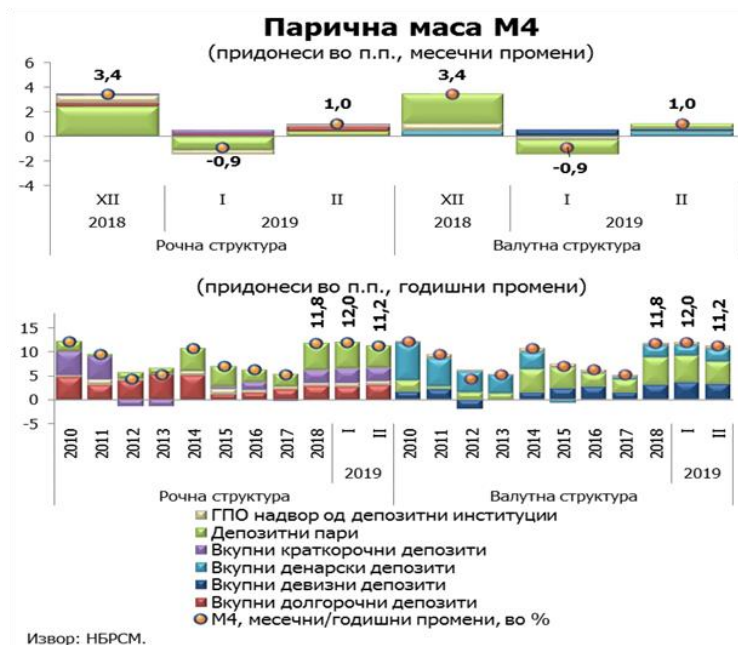
Годишната стапка на раст на вкупните депозити во февруари изнесува 11,3%, што е над проектираниот годишен раст за првиот квартал од 2019 година (од 10,5%), согласно со октомвриската проекција, што произлегува од повисокото ниво и позитивното отстапување на крајот на 2018 година. Анализирano од секторски аспект, растот во најголем дел произлегува од депозитите на домаќинствата, при позитивен, но помал придонес и на депозитите на претпријатијата и останатите сектори. Од валутен аспект, најголемиот дел од растот се должи на депозитите во домашна валута (вклучително и депозитните пари), при позитивен, но помал придонес и на депозитите во странска валута.

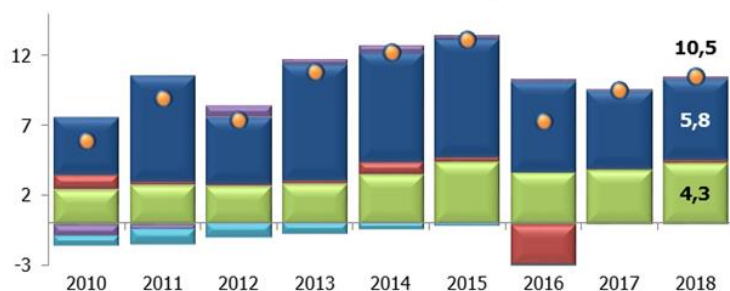
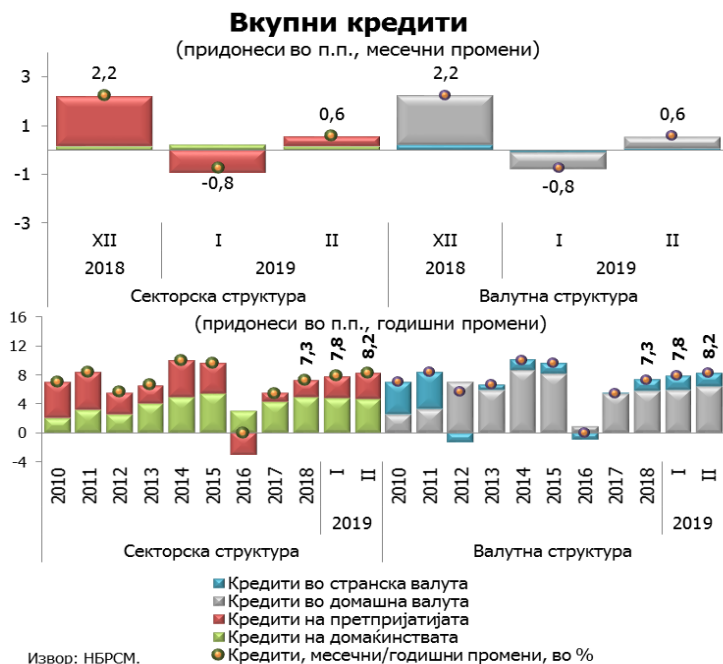
Депозитите на домаќинствата во февруари остварија месечен раст од 0,8%, којшто во целост е резултат на зголемувањето на денарските депозити (со вклучени депозитни пари). Учеството на денарските депозити (со депозитни пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на февруари изнесуваше 52,1% (51,7% во јануари). **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата февруари изнесува 8,8%**.

¹⁴ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат M4, во февруари оствари месечен раст од 1,0%, со позитивен придонес на депозитите кај сите рочни категории. Гледано од валутен аспект, растот главно произлегува од зголемувањето на денарските депозити (со депозитни пари), при мал раст и на девизните депозити. Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса на крајот на февруари изнесува 63,3% (63,2% во претходниот месец). На годишна основа, паричната маса во февруари е повисока за 11,2%, што е над проектираниот раст од 10,2% за првиот квартал од 2019 година.

Во февруари, вкупните кредити одобрени од банките на приватниот сектор забележаа месечен раст од 0,6%, којшто во најголем дел произлегува од растот на кредитите на претпријатијата, при мал позитивен придонес и од кредитите на домаќинствата. Според валутната структура, растот на вкупните кредити речиси во најголем дел произлегува од кредитите во домашна валута, при умерен раст и на кредитите во странска валута.

Во периодот јануари – февруари вкупните кредити остварија мал пад, при проектиран квартален раст на кредитите во првиот квартал од годината.

Имајќи го предвид пониското остварено ниво кај кредитите на крајот на 2018 година, годишната стапка на раст на вкупните кредити во февруари изнесува 8,2%, што е малку под проектираниот годишен раст за првиот квартал од 2019 година (од 9,8%), согласно со октомвриската проекција. Од секторски аспект, годишниот раст на вкупните кредити во најголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, но и натаму се забележува јакнење на позитивниот придонес од кредитите на претпријатијата. Од аспект на валутната структура, годишниот раст на вкупните кредити и натаму во најголем дел произлегува од растот на кредитите во домашна валута, при мал позитивен придонес и на кредитите во странска валута.

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата¹⁵ во февруари изнесува 9,8%, (10,2% во претходниот месец), при што и натаму речиси во целост произлегува од потрошувачките и станбените кредити, со придонес од 5,7 п.п. и 3,9 п.п., соодветно.

¹⁵ Без кредитите на самостојни вршители на дејност со личен труд.

Сомнителни и спорни побарувања

(секторска структура и учество во вкупни кредити) месечни податоци

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во февруари изнесува 5,2%, при што и натаму најголемиот дел се нефункционални кредити на секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

годишни податоци

■ Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
 ■ Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
 ● Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
 Извор: НБРСМ.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити

(месечни податоци, во проценти)

(годишни податоци, во проценти)

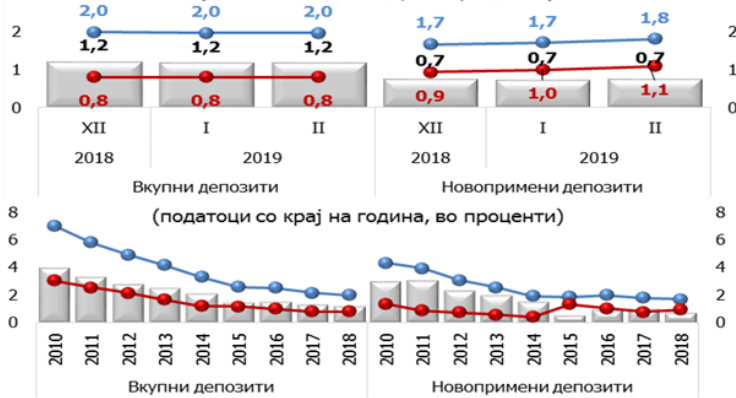

Извор: НБРСМ.

Искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во февруари изнесува 83,3%. Во услови на побрз раст на депозитите од очекуваниот, овој показател е понизок во споредба со проектираниот за првиот квартал од 2019 година во октомвриската проекција.

Каматни стапки на вкупните депозити

(месечни податоци, во проценти)

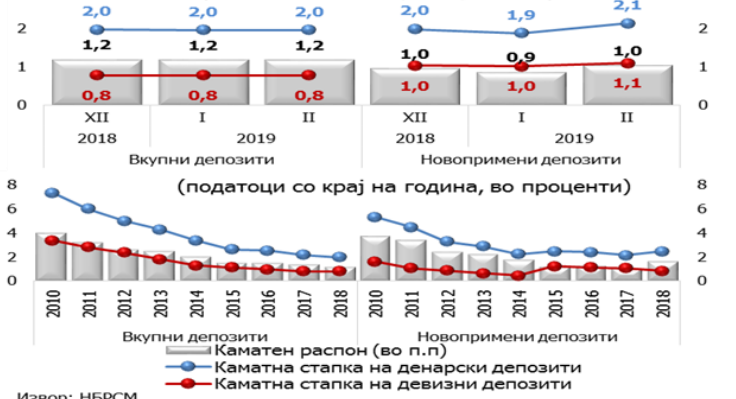

Извор: НБРСМ

Во февруари, каматните стапки на вкупните депозити (денарски и во странска валута)¹⁶ не забележаа промени во однос на претходниот месец, така што распонот меѓу овие каматни стапки и натаму изнесува 1,2 п.п. За **новопримените вкупни депозити**, каматниот распон и натаму изнесува 0,7 п.п., при незначително зголемување на каматната стапка на новопримените денарски и девизни депозити (за по 0,1 п.п., соодветно¹⁷).

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

(месечни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ

Каматните стапки на вкупните депозити на домаќинствата исто така се задржаа на стабилно ниво во однос на претходниот месец, така што распонот меѓу денарските и девизните каматни стапки и натаму изнесува 1,2 п.п. Кај **новопримените депозити на домаќинствата**, каматната стапка на денарските и девизните депозити се зголеми за 0,2 п.п. и 0,1 п.п., соодветно, така што каматниот распон се зголеми (од 0,9 п.п. на 1,0 п.п.).

¹⁶ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

¹⁷ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

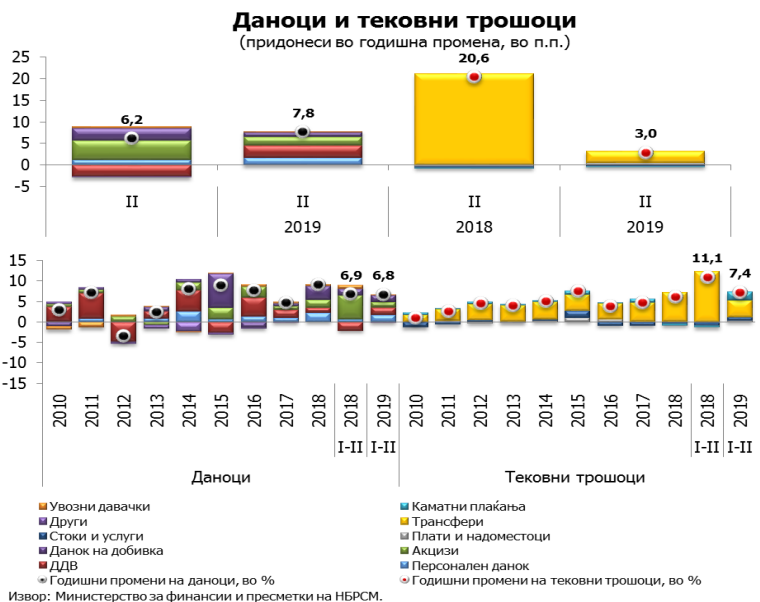
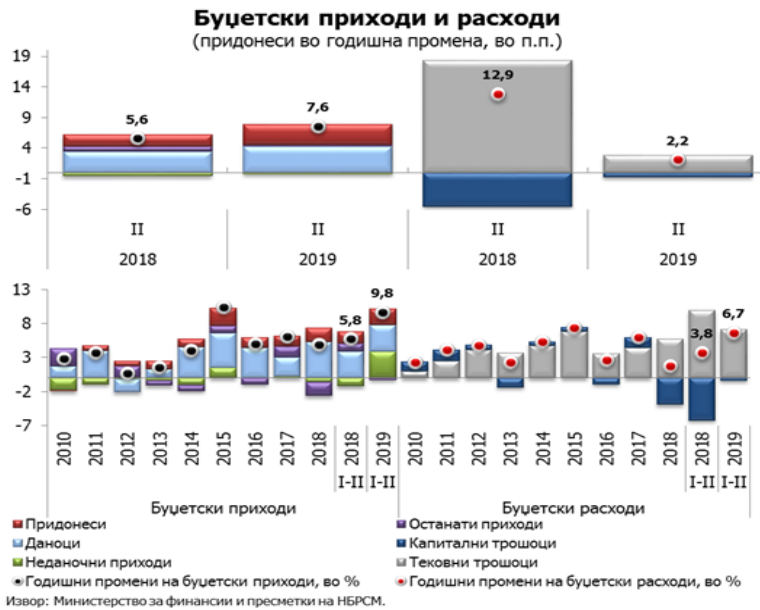

Каматните стапки на вкупните кредити на домаќинствата и на претпријатијата се непроменети во однос на претходниот месец и изнесуваат 6% и 4,6%, соодветно. За **новоодобрените кредити**, каматната стапка на домаќинствата се зголеми од 5,4% на 5,5%, додека каматната стапка на претпријатијата се намали од 4,4% на 4,3%¹⁸.

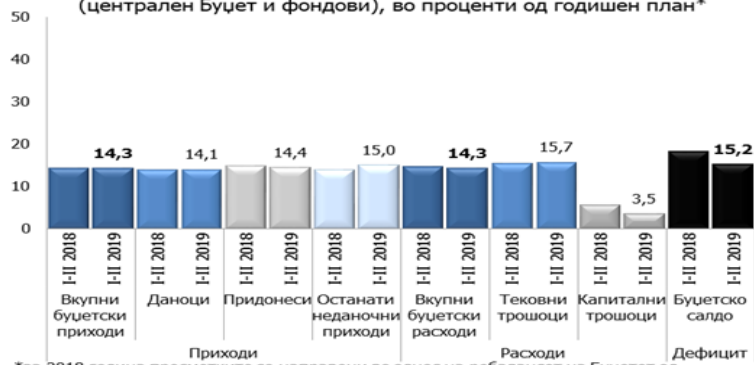
¹⁸ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрени кредити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), во февруари е забележан раст на вкупните буџетски приходи и расходи, на годишна основа. Растот на буџетските приходи од 7,6% во најголем дел е резултат на повисоките даноци и придонеси, со придонес од 4,3 п.п. и 3,3 п.п., соодветно. Во рамки на даночните приходи, коишто бележат раст од 7,8% на годишна основа, повисоки приливи се забележуваат кај ДДВ, акцизите, персоналниот данок на доход, данокот на добивка и увозните давачки (со придонес од 2,8 п.п., 1,9 п.п., 1,8 п.п., 1,0 п.п. и 0,2 п.п., соодветно). Растот на буџетските расходи (2,2% на годишна основа) во целост е резултат на повисоките тековни трошоци за 3,0% (во чии рамки преовладуваат трансферите), додека придонесот на капиталните трошоци и натаму е негативен.

Во периодот јануари – февруари 2019 година вкупните буџетски приходи и расходи на збирна основа се повисоки во споредба со истиот период од претходната година. Растот на буџетските приходи (за 9,8%) во целост е резултат на подобрите остварувања кај даноците, повисоките неданочни приходи и повисоките придонеси, додека останатите приходи имаат мал негативен придонес. **Кај буџетските расходи**, растот во периодот јануари-февруари (6,7%) во целост произлегува од повисоките тековни трошоци, при негативен придонес на капиталните трошоци.

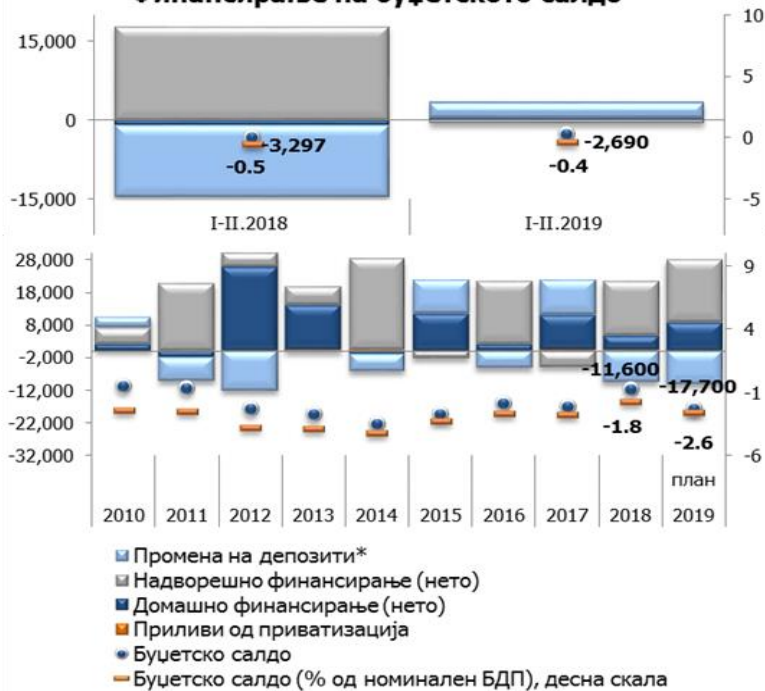
Реализација на Буџетот, по категории (централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

*за 2018 година пресметките се направени во однос на ребалансот на Буџетот од ноември 2018 година.
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Во споредба со планот на Буџетот за 2019 година, буџетските приходи во периодот јануари-февруари се остварени со 14,3% (14,2% во 2018 година), додека остварувањето кај буџетските расходи изнесува 14,3% (14,6% во 2018 година). Остварениот буџетски дефицит претставува 15,2% од годишниот план за 2019 година (18,3% во 2018 година).

Финансирање на буџетското салдо

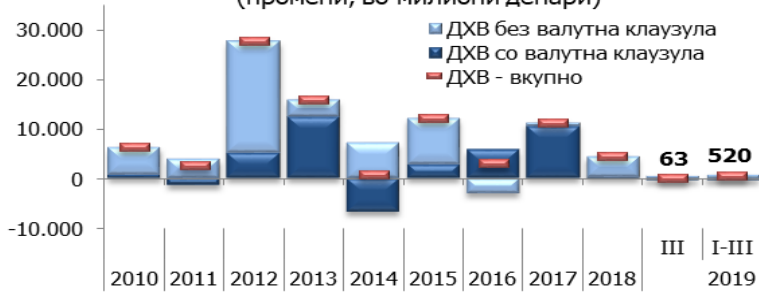
* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.
Извор: Министерство за финансии

Остварениот буџетски дефицит во првите два месеца од годината изнесуваше 2.690 милиони денари (0,4% од номиналниот БДП¹⁹) и беше финансиран од депозитите на државата кај Народната банка и со задолжување на државата на домашниот финансиски пазар.

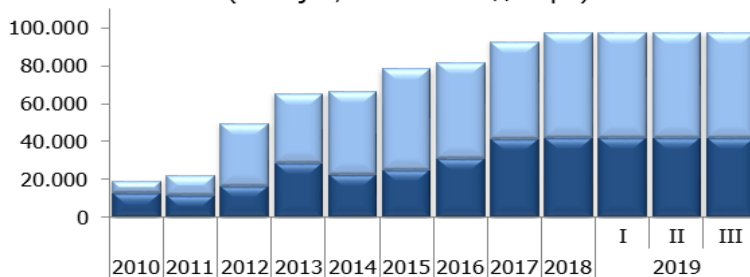
¹⁹ Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2019 година се користени октомвриските проекции на Народната банка.

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

(состојби, во милиони денари)

Извор: Министерство за финансии.

На примарниот пазар на државни хартии од вредност во март 2019 година, состојбата на издадените хартии од вредност се зголеми на месечна основа и на крајот на месецот изнесуваше 97.729 милиони денари. Месечниот раст (за 63 милиони денари²⁰) во целост произлегува од растот на државните хартии од вредност без валутна клаузула, при намален износ на државните хартии од вредност со валутна клаузула. Во споредба со крајот на 2018 година, состојбата на државните хартии од вредност на крајот на март е повисока за 520 милиони денари.

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

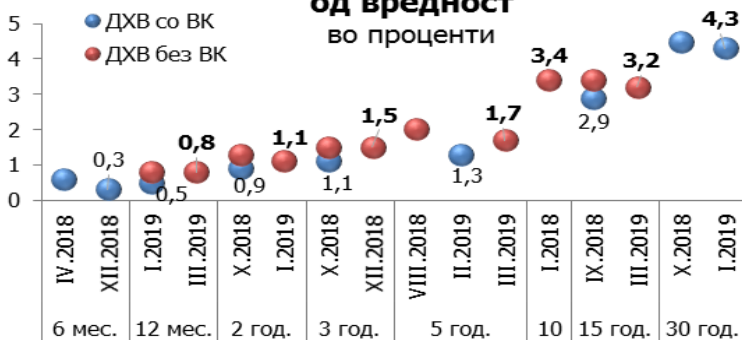

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност беа со рачност од дванаесет месеци, пет и петнаесет години²¹, при што интересот на пазарните учесници и овој месец беше повисок од понудениот износ. Во услови на емисија на државни хартии од вредност (државни записи и државни обврзници) во малку поголем износ од износот којшто достасуваше, нивната состојба се зголеми.

Каматни стапки на државни хартии од вредност

во проценти

Извор: Министерство за финансии.

Министерството за финансии ги намали каматните стапки на петгодишните државни обврзници без валутна клаузула од 2,0% на 1,7%, додека каматните стапки на издадените дванаесетмесечни државни записи без валутна клаузула и на петнаесетгодишните државни обврзници без валутна клаузула беа непроменети (0,8%, односно 3,2%, соодветно).

²⁰ За 2019 година, со Буџетот, планирано е домашно задолжување на државата во износ од 9.225 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до ниво од 106.433 милиони денари.

²¹ Во март 2019 година достасаа дванаесетмесечни државни записи, двегодишни и петгодишни државни обврзници.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2017				2018					2019	
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	дек.	јан.	фев.
	<i>реални годишни промени во %</i>										
Промет во трговија на мало*	-3,9	-1,9	-2,5	-1,6	5,8	8,9	9,4	10,5	8,7	5,2	4,5
Приходи од ДДВ*	3,4	-6,1	4,8	9,7	-6,6	10,1	-9,8	12,5	-2,8	0,5	5,2
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	6,0	3,8	5,9	9,2	8,0	2,5	3,0	10,9	7,6	-2,8	12,2
Домашно производство на потрошни добра	-6,3	-1,6	-3,5	-5,9	6,1	-1,0	-0,1	5,6	7,7	-0,5	4,6
Кредити на население*	7,1	8,0	8,1	6,7	7,7	8,2	8,5	9,3	9,3	8,7	8,5
Просечна нето-плата*	1,5	1,0	1,4	1,0	3,4	4,7	3,9	5,4	7,1	0,8	-
Приватни нето-трансфери*	-3,4	22,9	0,2	5,0	5,5	9,0	4,2	1,8	1,0	-14,8	-
Пензии*	6,1	7,0	6,0	4,7	2,1	3,4	2,6	4,4	4,4	4,5	4,1

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2017				2018					2019	
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	дек.	јан.	фев.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>										
Увоз на средства за работа*	9,8	7,2	7,7	10,8	19,1	20,2	10,5	11,2	-2,8	-0,6	9,4
Извршени градежни работи**	-24,5	-30,2	-19,5	-33,1	-39,6	0,9	-10,0	14,6	12,0	24,9	-
Домашно производство на капитални производи	-0,9	15,6	-2,6	20,9	19,3	24,2	16,0	5,7	2,4	15,7	1,7
Државни капитални инвестиции*	59,9	19,6	-40,8	33,7	-65,0	-39,5	-10,7	-34,1	-42,7	-1,5	-16,3
Директни инвестиции***	-2118,7	-3997,0	-5202,8	2481,3	8526,7	5940,0	3829,1	8756,7	7807,0	-3688,7	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	3,6	-0,4	-0,8	0,0	2,0	4,7	6,6	5,9	5,9	5,5	5,3

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (базна година: 2018=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.